

בשבילי אורייתא - ווארקא

ל"ג הגה"צ רבי שמחה בונם ליברמאן זצ"ל *הרבנית הצדיקת מרת חוה שאשא מווארקא

הרב יצחק מאיר ברכיה ליברמאן שליט"א

שווה מחוץ

לביטו

בארץ ובחו"ל

קובץ הלכה ומנהג

מנחם אב תשפ"ו
גיליון רפ"א

יו"ל בעזהשי"ת ע"י:

בשבילי אורייתא - ווארקא

הרב יצחק מאיר ברכיה ליברמאן שליט"א

רחוב אמרי ברוך 1א

בני ברק

ישראל

כל הזכויות שמורות:

Bishviley Orayso - Vurke

1 a Imrei Baruch st

Bnei Brak

Israel

bishvileyorayso@gmail.com

מנחם אב תשפ"ו

גיליון רפ"א

תוכן עניינים

- מנגל
- קומקום חשמלי
- פרק ד': אירוח בבית

הארכה – מלון עמוד יד

- כשרות המטבח
- בישול נכרי
- בדיקת מאכלים מתולעים
- מחלל שבת
- מוצרים בהשגחת בד"ץ
- איחסון במקרר

שבת במטבח - עמוד טו

- סביבת בית הארכה
- מזווה במלונות וצימרים
- מזווה דירה שכורה
- פרק ה': מדיני התפילה - עמוד יז

- תפילה בציבור
- תפילה בבית הכנסת
- תפילה במקום מחיצות
- בין אילנות
- מקום נקי
- נסיעה במטוס
- נטילת ידים לתפילה

פרק ו': ערבית לאחר פלג המנחה עמוד יט

- זמן תפילת ערבית
- ערבית מפלג המנחה
- יחיד וציבור

פרק ז': קבלת שבת מפלג המנחה עמוד כא

- ערבית בשבת בלילה
- סעודה לתוך הלילה

פרק ח': שמירת שבת עמוד כב

- פלטה בשבת
- כיריים חשמליות - פלטה
- מקרר
- מצנן

- הקדמה - עמוד ה'
- פרק א': יציאה לדרך - עמוד ו

- פסוקים כשיוצא מביתו
- ספר לימוד
- תפילין
- לחיים ולשלום
- משיחת נעליים
- ביום ו' עש"ק
- לצאת לדרך לפני תפילת שחרית
- לדבר מצוה
- לפני תפילת ערבית

פרק ב': תפילת הדרך עמוד ח'

- בלשון רבים
- שמיעה מחבר
- אורך נסיעה
- שיעור פרסה
- החזיק בדרך
- לן בדרך
- ישובים בצידי הדרכים
- ברכה הסמוכה לחברתה
- אינה פותחת בברוך
- ברכה פעם ביום
- נסיעה במטוס, ספינה

פרק ג': הכשרת כלים עמוד י'

- כלי אוכל
- משטחי עבודה
- כיוור
- כירה חשמלי מצבי חום
- הכשרת כיריים גז

- כיריים קרמיות
- כיריים אינדוקציה
- אינדוקציה בשבת
- פלטה חשמלית
- תנור אפייה
- מיקרוגל

מיני בר

כרטיס אלקטרוני

רמיזה לנכרי

לצורך חולה - תינוק

חיישן בחדר

תאורה מופעלת מחיישן

תאורה לשמירה

כניסה למקום מצולם

• **עירובי חצירות עמוד כה**

הוצאת מפתח לרה"ר

טלטול דרכון

• **הליכה על דשא עמוד כו**

ישיבה על דשא

ערסל בשבת

שמשייה

• **פרק ט': נרות שבת בבית מלון**

עמוד כח

במקום אכילה או שינה

אור חשמל בחדר ואחר כך בחדר אוכל

• **פרק י': טבילת כלי נכרים**

עמוד כט

שימוש בכלי נכרים

יין מגע נכרי

מנקה נכרי

• **פרק יא: דרך אכילה עמוד**

לא

אכילה ברחוב - בעמידה

ברכה בישיבה

אוכל תחת מיטה

מושב מטוס - ספינה

• **פרק יב: שינוי מקום עמוד**

לב

שינוי מקום משקה, פירות

ז' מינים

ה' מיני דגן

• **פרק יג: קריעה כשרואה**

מקום המקדש עמוד לג

קריעה במקום המקדש

מעומד

מקום

לימוד זכות

הפקר בגדים

קריעה בע"ש

• **פרק יד: מוצרי אוכל בחו"ל**

- עמוד לה

רמת כשרות

סימון כשרות

פירות וירקות,

קפואים.

ירקות גוועים

פירות יבשים

שמן זית. קפה. בירה

לשילי נשמת

איש חסיד המהדר באשכנז, רבני דתת, סוקר רבני תלמידים,
סידר את המעשים, שידור הכותב המעלה,
אדם עומד על הרצון טוב לב, עוזר ושלם רחם.

המהדר **חיים בער ירמיהו ליברמאן** -

בן **דאמטיר הנהיג רבי שמחה בונם ליברמאן** -
שולביץ בשנת קודש פ' 'ואתה תהיה' נגד 'ויקראו אליך' נגד
ט באדר תשס"ח

לשילי נשמת האשה החשובה היחידה אשת חיל נוסחת חסידים
הרבנית הצ' מרת **ברכה דבורה זילברברג** ע"ה
בן **דאמטיר הנהיג רבי שמחה בונם ליברמאן** -
שולביץ ט באדר תשס"ב
ת.נ.צ.ב.ה

קונטרס הלכות

לשוהה מחוץ לביתו (זמן חופשה)

מטבע הדברים, שינוי מקום מציב לפני האדם מצבים ושאלות שלא הורגל בהם בסדר יומו הרגיל, לכן קונטרס זה ישמש בעז"ה מעין מראה מקום למצבים ושאלות שעלולים להתעורר, ובודאי כל יר"ש, יברר כל שאלה שמזדמן בדרך.

היוצאים למקום הבראה, בכדי לחזק גופם ומזגם לעבודת השי"ת, עליהם ניתן להמליץ בדברי הנביא (ישעיה מ' לא) "וקוי ה' יחליפו כח" וגו', אבל יש להיזהר שהכול ייעשה במידה נכונה, בבחירת מקום ראוי לשהות, נקי מחשש פגעי הטכנולוגיה, תוך קביעת עיתים לתורה והתנהגות כדת של תורה ושולחן ערוך בכל הליכותיהם, ואז ילכו לבטח דרכיהם.

וראה מה שכתב המהרש"א (שבת קי"ט), "גם הבחורים מבטלין רוב הימים בבין הזמנים והולכים ברחובות בביטולים וטיולים וכו' ויש לכל ירא ה' וחרד לשום לבו לכל זאת, ומי שבידו למחות ימחה ויוכיח זה את זה על כל זאת" עכ"ל.

ובס' פלא יועץ (ערך הליכה) והתלמיד חכם לא ישמע לקול מלחשים האומרים שכן דרכם של תלמידי חכמים גדולי ישראל שיוצאים כפעם בפעם קרית חוצות, כגון ביום השישי או בליל מוצאי שבת או באיזה יום מימי הקיץ לטייל, האנשים האלה שלוחי דיצר הרע הם וגירי דיליה. אף אתה אמר אליהם, הנח להם לגדולי ישראל שהם ידעו את אשר עשו וכוונתם רצויה לשמים, ואין איתנו יודע אלא מה שאמרה תורה (יהושע א'ח') לא ימוש ספר התורה מפך, וכתוב (איוב ז' יט) לא תרפני עד בלעי רקי. ואמרו רבותינו ז"ל שאפילו על זמן כדי בליעת הרוק שואלים דין וחשבון לעולם הבא, או לנו מיום הדין ומיום התוכחה, ואין לך טיול טוב מבית המדרש שהוא פרדס לצדיקים וגורם להם לטייל בגן עדן.

פרק א' יציאה לדרך

א. כתב הרמ"א, י"א כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' ישמר צאתי וגו'^א
וכשיוצא לדרך חוץ לעיר יניח ידו על המזוזה ויאמר: בשמך ט"ל אטל"ה^ב.

ספר לימוד

ב. ביציאתו לדרך יטול עמו סידור וספר ללמוד^ג.

תפילין

ג. נכון ליר"ש לקחת עמו תפילין, כשיוצא לדרך מחוץ לעיר^ד.

לחיים ולשלום

ד. הנפטר מחבירו, אל יאמר לו לך בשלום, אלא לך לשלום^ה, ויש שאומרים, לך - סע לחיים ולשלום^ו.

משיחת נעליים

ה. אי' בצוואת רבי יהודה החסיד שביום יציאתו לדרך לא ימשח את מנעליו שנועל ברגליו^ז.

----- = מקורות וציונים = -----

^א רמ"א יו"ד (סי' רפה סעי' ב).

^ב דרכי משה וש"ך (שם) בשם המהרי"ל (סו"ס המנהגים): וכשיוצא לדרך חוץ לעיר יניח ידו על המזוזה ויאמר: בשמך ט"ל אטל"ה כי ט"ל בגימטריא כו"ו. וכתב הים של שלמה (יבמות פ"א סי' ג') ובקבלה שמעתי ששם הטל הוא בגימטריא ה' אחד טובו הוא לתפילת הדרך להניח האגודל על המזוזה ולומר בלחישתו ובקדושה ובכיסוי פניו בשמך טל אטלה גי' פעמים והכל בגי' ה' הוא האלהי'.

והאר"י צ"ל כתב יניח אצבעו הנקרא אמה על שדי וינסקנה ויתפלל לה' שישמרנו בשם שדי וחילופו באותיות המאוחרות תכ"ה שיצילנו מיצה"ר (ברכי יוסף סי' רפ"ה).

^ג ערוה"ש (סי' ק"י סעי' טו).

^ד משנ"ב (סי' ק"י ס"ק כ').

^ה ברכות ס"ד. משנ"ב (סי' ק"י ס"ק י"ז).

^ו אי' בשל"ה, ר"ת "לויה" הוא, לחיים ולשלום ילך האורח. כפה"ח (סי' ק"י י"ז).

^ז צוואת רבי יהודה החסיד (סי' ל"ט). בס' קצוה"ש (סי' ס"ח בדה"ט), הקפדה רק אם הולך ברגליו ולא בנסיעה. בדיעבד אם כבר משח, מותר לו לצאת (מילי דחסידותא)

יום ששי

ו. כשיוצא לדרך ביום ששי, ישים לב להקדים לצאת בכדי שיספיק הזמן להגיע לייעדו בעוד היום גדול, אפילו אם יהיה עיכוב בדרך^ה.

לצאת לדרך לפני תפילת שחרית

ז. לכתחילה, אין לצאת לדרך תוך חצי שעה לפני עמוד השחר^ט.

לדבר מצוה

ח. אם נוסע לדבר מצוה, מותר^י. ומוטב שיאמר ברכות השחר לפני שיוצא^{יא}.

לפני מנחה וערבית

ט. לפני מנחה ומעריב, אם הגיע זמנם, דינם כמו קודם שחרית^{יב}.

----- = מקורות וציונים = -----

^ה ראה שו"ע (או"ח סי' רמ"ט סעיף א'). משנ"ב (ס"ק ג'). ואפילו אם לוקח מאכלי שבת עמו או מזומן לו מאכלים במקום שיגיע לשם, יש ליזהר מפני תקלות, עומסי תנועה בדרך. ובס' ערוך השולחן (רמ"ט סעיף ג') בענין נסיעה ברכבת בע"ש, שיזהר לבוא בעוד היום גדול, שהשטן מקטרג בערב שבת.

כשנוסע עם נהג יהודי, יש לקחת בחשבון, שגם הנהג יוכל להגיע הביתה מבעוד יום (משנת יוסף ח"ה סי' ס"ג).

^ט שו"ע (סי' פ"ט סעיף ג') אסור לו לילך לדרך עד שיתפלל. ראה במשנ"ב (שם ס"ק י"ז).

^י ראה משנ"ב (סי' פ"ט ס"ק כ'. וסי' צ' ס"ק נ"ג).

^{יא} רמ"א (סי' פ"ט סעיף ג'). משנ"ב (סי' צ' ס"ק נ"ג). תשו' שבט הלוי (ח"ח סי' י"ט וח"י סי' י"ז).

^{יב} פמ"ג (א"א סי' פ"ט ס"ק ו) משנ"ב (סי' פ"ט ס"ק י"ט).

פרק ב' תפילת הדרך

י. היוצא לדרך מתפלל תפילת הדרך. וצריך לאמרה בלשון רבים,^י ומילת "ותני לחן", יאמר בלשון יחיד.^י

שמיעה מחבר

יא. יוצא גם בשמיעה מחבירו^י, ומוטב שיברך בעצמו^י,

אורך נסיעה

יב. אם מתכנן לנסוע לפחות כ-4 קילומטר, יכול לומר תפילת הדרך.^י ולכתחילה יאמר אותה בפרסה ראשונה.^י

החזיק בדרך

יג. אומר תפילת הדרך לאחר שהחזיק בדרך ויצא מהעיר.^י

----- = מקורות וצינונים = -----

^י ברכות כ"ט: שו"ע (סי' ק"י סעיף ד'). ותפילה בלשון רבים נשמעת יותר. וגם כשהולך יחיד יאמר בלשון רבים, מבואר במג"א (סי' תקס"ה א') מפני שא"א שלא יהיה אחד בסוף העולם שיהולך ג"כ לדרך. ואם אמרו בלשון יחיד יצא.

^י ספר הקנה מביאו מג"א (סי' ק"י) שהוא עפ"י סוד. משנ"ב (ס"ק י"ט).

^י א"א בוטשאטש (מהדו"ת סי' ק"י)

^י שבט הלוי (קו' אור ישראל כב, פ"ד).

^י טושו"ע (סי' ק"י סעיף ז'). כיון שפחות מפרסה בקרוב לעיר מסתם אינו מקום סכנה, אם לא שמוחק באותו מקום שהוא מקום סכנה. משנ"ב (סי' ק"י ס"ק ל').

שיעור פרסה, לדעת החזו"א 4,600 ק"מ, ולפי הגר"נ 3,840 ק"מ.

בתשו' יד יהודה (א"ח סי' מב) סובר שמברך רק אם שוהה בדרך **שיעור הילוך פרסה כ-72 דקות**, ובשערים המצוינים בהלכה (סי' סח ב'). ואע"פ שמנהגינו לברך, מפני שהדרכים מסוכנים, אבל הנמנע יש על מי לסמוך (תשובות והנהגות ח"א סי' קצט).

^י רמ"א סי' ק"י ז'. ובמשנ"ב ס"ק ל', דלכתחילה יהדר תוך פרסה ראשונה ובדיעבד עד לבסוף, כל זמן שיש עדיין פרסה אחת לנסוע.

^י בשו"ע (סי' ק"י) אי' שצריך לאומרו כשכבר החזיק בדרך לא בתוך העיר. וכ"ה דעת הא"ר (ס"ק י"ד). והפמ"ג (א"א י"ד). אבל דעת הט"ז (ס"ק ט"ז) שיכול לברך אפילו בתוך העיר משעה שמכין עצמו לצאת.

ולדעת המג"א (שם ס"ק י"ד) גם עיבורה של עיר (35 מטר) סמוך לעיר נכלל בזה.

בנסיעה מתל אביב לירושלים, מברכים מפני שהוא במקום חשש של סכנה מתאונות וכו' אפילו אם ישנם בתים בדרך, ומה שאינו מברך בתוך העיר מחשש תאונות, הוא כי עיקר התקנה לברך בדרך כשיוצאים מהעיר, וכ"ה מהחזו"ן איש (תשו' שבט הלוי ח"י סי' כ"א. אורחות רבינו ח"א ר"ח. חוט שני). אבל, הגר"ש^י אויערבאך סובר, שאין לברך מפני שאין בדרך זו שתי פרסאות בלי רכב (הליכות שלמה כא, הע' ז') וכן נהג הגרי"ז מבריסק.

אבל כש'לן בדרך ומתכוון לצאת ולהמשיך בדרך, יכול לברך אפילו כשעדיין בעיר.^ט

יד. כשיש ישובים בצידי הדרכים, נחלקו הפוסקים אם יברך תפילת הדרך.^{כא}

טז. כיון שתפילת הדרך אינה פותחת בברוך,^{כב} ראוי לברך לפניה^{כג} בכדי שתהא תפילת הדרך ברכה הסמוכה לחבירתה^{כד}, ואם אי אפשר, מ"מ יברך תפילת הדרך.^{כה}

פעם ביום

טז. מברך תפילת הדרך פעם אחת ביום,^{כז} אפילו אם מפסיק נסיעתו לסדר עניינו או לנוח.^{כח}

נסיעה במטוס, ספינה

יז. כשנוסע באוניה למשך כמה ימים, או נסיעה ממושכת באווירון, מברך רק פעם אחת בתחילת נסיעתו.^{כח}

----- = מקורות וצינונים = -----

^ט א"ר (ס"ק י"ד). פמ"ג (א"א ס"ק י"ד). משנ"ב (שם ס"ק כ"ט). כשהוא לן בדרך יוכל לומר תפילת הדרך בבוקר כשמכין עצמו לצאת, אפילו כשהוא עדיין בעיר, דכבר החזיק בדרך.
^{כא} ביה"ל (ס"ק י"א ואין לאמרה) מסתפק אם לומר. ומהחזו"א שיש לברך בכל דרך מעיר לעיר. וכן נוהגים רבים.

^{כב} לא תקנו שתפתח בברוך, שאינה אלא תפילה, לא כברכת הנהנין (טור ס"ק י"א) מתוס' פסחים ק"ד: ד"ה כל). ובמאירי (ברכות מ:): לא תקנו הזכרת מלכות משום שהוא בקשה גרידא, משא"כ ברכות מצוות ושבח ונהנין שהם על בריאת העולם ושהוא גוזר ועושה שיש בה גילוי מלכותו.
^{כג} כגון שיאכל איזה דבר ויברך ברכה אחרונה, או יטיל מים וימר אשר יצר (משנ"ב ס"ק י"א).
ואם אי אפשר, יספיק שיברך רק ברכה ראשונה שיכול להסמיק לה (הליכות שלמה פ' כ"א הע' 11. והגרני"ק).

^{כד} שו"ע (ס"ק י"א סעיף ו') שהר"מ מרוטנבורג היה מסמיכה לברכה שפותחת בברוך (כל בו ס"ק פ"ז).
^{כה} משנ"ב (שם ס"ק כ"ח). וכן מובא בס' אורחות רבינו (ח"א עמ' ס"א) שהחזו"א והגרני"ק לא היו מקפידים להסמיק.

^{כו} אם התחיל נסיעתו ביום והמשיך בלילה, הולך הלילה אחר היום שעבר ואינו מברך שוב, שבט הלוי (ח"ח ס"ק קס"ז). הליכות שלמה (ס"ב).

^{כז} טוש"ע (ס"ק י"א סעיף ה'): אין צריך לומר אותה אלא פעם אחת ביום. אפילו אם ינוח בעיר באמצע היום. ובמשנ"ב (שם ס"ק כ"ה) מבאר שמכין שכשנח בעיר דעתו היה לחזור ולילך, אין צריך לחזור ולברך.

ואם הוא נוסע כל הלילה, ורק ינוח קצת זמן באושפיזא ואח"כ חוזר לנסוע, יברך בלי חתימה, משנ"ב (שם ס"ק כ"ו).

פרק ג' הכשרת כלים

כלי אוכל

יח. כלי אוכל, צלחות וסכו"ם, העומדים לרשות המתארחים בבתי הארחה - צימרים, אין להשתמש בהם בלי להכשירם^{כט}, מפני שלא נדע במה השתמשו בכלים לפנינו.

משטחי עבודה

יט. מכיון שאיננו יודעים איזה שימוש עשו במשטחי העבודה שבמטבח, יש להימנע מלהניח כלי או אוכל חם על המשטח - שיש, בלי הפרדה כלשהי^ל (פי וי סי, קרטון, אבן).

כיוור

כ. אם אינו יודע למה שימש הכיוור קודם, ימנע מלהניח על קרקעיתו כלי חם. ועדיף להניח קערה לתוך הכיוור^{לא}.

הכשרת כיריים, גז:

כא. החצובה: חלק הברזל השחור שהסירים עומדים עליו, יניח על האש למשך 10 דקות - ליבון קל^{לב} ואמנם, אחרי ניקוי אפשר לצפות בנייר כסף עבה.

המבערים: ינקם היטב ויבעירם כשהם מורכבים על הכיריים עד שיתחממו היטב.

המוגש: יערה מים רותחים מכלי ראשון ויכסהו בנייר כסף.

----- = מקורות וצינונים = -----

^{כח} שערי תשובה (סי' ק"י ס"ק ח') מהברכ"י (ס"ק ט') שמברך פעם ראשונה בחתימה ושאר הימים בלא חתימה. והגרש"ז אויערבאך הוסיף שבשאר ימי נסיעה באוניה, יכול לכלול תפה"ד בברכת שמע קולנו (אשי ישראל פ"נ הע' יג).

יכול לומר תפילת הדרך כשהמטוס כבר המריא באויר לגובה כזה, שאם יפול, סכנה היא (הליכות שלמה פ' כא) או כשהמטוס מתחיל לנוע לקראת המראה (אמת ליעקב).

ואם נמל תעופה רחוק מהעיר, יכול לומר תפילת הדרך בדרכו לנמל ופוסט גם הנסיעה באוירון.

^{כט} צלחות חרס אינו מועיל הכשרה כמ"ש בשו"ע סי' תנ"א (סעיף א') וסכו"ם ממתכת ניתן להכשיר כמ"ש בשו"ע (שם סעיף ג').

^ל שיש בלוע מאיסור, אין להניח עליו סיר חם אלא ע"י חוצץ. אם הונח, והשיש היה רטוב, יש להגעיל הכלי, ע"י דרכ"ת (יו"ד סי' פ"ח ט' - י"א, כפה"ח שם ח')

^{לא} שו"ע יו"ד (סי' צ"ה ג'). תשו' אגרות משה (יו"ד סי' מ"ב ד')

^{לב} רמ"א סימן תנ"א (סעיף ד). אגרות משה או"ח (ח"א סי' קכ"ד).

כיריים קרמיות

כב. במידת הצורך, ינקה היטב ויפעיל את כל המבערים במשך כשעה, ובאותה הזמן לערות עליהן רותחין מכלי ראשון ולייבש היטב, ולכסות.

כיריים אינדוקציה

כג. לא ניתן להכשיר^ל. במקום הצורך, ניתן להניח את הסירים על הגבהה מעץ, או אבן וכדו', של כחצי ס"מ, ולהשתמש^ל. והיום ניתן להניח משטח סיליקון או מתאם, שחוצץ בין הסיר לכיריים.

אינדוקציה בשבת

כד. כיריים אינדוקציה לא ניתן להשתמש בהם בשבת^ל. עיי"ע בהערה.

פלטה חשמלית

----- = מקורות וצינונים = -----

^ל כיריים אינדוקציה מופעל, כשכלי בישול מתכתי מונח על גבי הכיריים, ואז סליל מגנטי (שממוקם במשטח הכיריים) הופך את אנרגיית החשמל לאנרגיה מגנטית, ומפעיל שדה מגנטי סביב לכלי בישול בעלי תחתית מגנטית וכתוצאה מהשדה המגנטי נוצר חום רק בכלי הבישול. האנרגיה מועברת מהכיריים למאכל שבסיר, (דומה לדרך פעילות המיקרו גל). המשטח של הכיריים אינדוקציה הוא צונן גם בעת הבישול, והסיר מתחמם רק מהמאכל שמתבשל בו, וקיים חשש גלישת מאכלים מהסיר. ולכן אם גלש מסיר בשרי על גבי המשטח, ולאחר מכן גלש מסיר חלבי על גבי המשטח, והאוכל בשעת גלישה הוא חם שמפליט ומבליע, ולכן הכיריים טריפה. והסיר שמונח על כיריים אלה בשעת שגולש יפליט ויבליע מהמשטח לסיר. לכן יש להימנע מלהשתמש בו.

^ל אם הסיר מוגבה בגובה של כחצי מ"מ, אפילו אם יגלוש מהסיר, לא ייווצר מגע בין המשטח לסיר. ובמרחק זעיר של כחצי מ"מ לא נפגמת השפעת השדה מגנטי. ההגבהה ניתן ליצור מכמעט כל דבר, עץ, אבן וכו'.

^ל היות והסרת סיר מכיריים אינדוקציה גורמת לביטול השראה אלקטרו מגנטית וכיבוי הכיריים, וגם החזרת סיר, גורמת להפעיל מחדש את הכיריים, לכן בשבת, לא ניתן להסיר או להחזיר סירים ששהו על הכיריים.

וגם אם ישתמשו במגש "מתאם" או "משטח סיליקון" לא ניתן להשתמש בו. הגם שאם יניחו בתוך ה"מתאם" משטח סיליקון שימעט מעט את החום ואז ניתן יהיה לדונו כגורפה וקטומה. אבל בכל מקרה ניתן **לכוון שעון שבת** שינתק את המערכת לפני הזמן המשוער שרוצים להסיר את הסיר מהמשטח.

כה. ינקנה היטב ויפעילה, וכשיגיע לדרגת חום הגבוה, יערה עליה מים רותחים (אחרי שהוציא את התקע), וישתמש בו לאחר שיכסה בנייר כסף^{לו}.

תנור אפייה

כו. לאחר 24 שעות מהשימוש האחרון, ינקה את כל פנים התנור היטב עם חומר חריף, רצוי עם חומר ניקוי תנורים, ויפעיל את התנור למשך חצי שעה על חום הכי גבוה.

תנור מיקרוגל^{לז}

----- = מקורות וציורים = -----

^{לו} קו' מבית לוי, ניסן. ספר חג המצות (פרק ח' סעיף מ"ח)

^{לז} ראשית, חשוב להבין את דרך פעילות תנור מיקרו גל.

חימום של אוכל במיקרוגל פועל על עיקרון שונה מאשר חימום בתנור או בגז. בתנור בישול, הדפנות מתחממות, מעבירות את החום לאוויר שבתא והאוויר הזה מחמם את המעטפת החיצונית של האוכל. חלק מהחום חודר בהדרגה פנימה וכך גם החלק הפנימי מתבשל עם הזמן.

תנור המיקרוגל פועל בצורה שונה לחלוטין, שמבוססת על כך שבמזון שאנו אוכלים יש המון מולקולות של מים. מולקולות המים היא ניטרלית (סך המטען שלה הוא אפס) כשמפעילים את המיקרוגל נוצר בו גל עומד (גל מתנדנד שנשאר באותו מקום) בתדירות עצומה.

הגל האלקטרומגנטי הזה מפעיל כוח חשמלי על האזורים במולקולות שטעונים במטען חיובי או שלילי. כיוון שכיוון הכוח החשמלי תלוי במטען החשמלי שעליו הוא פועל, יוצא שעל אזורים שהמטען שלהם הפוך פועלים כוחות מנוגדים ולכן הם נעים בכיוונים מנוגדים. לכן, כשהגל האלקטרומגנטי מתנדנד, המטענים ההפוכים מתקרבים ומתרחקים, מולקולות המים מתנוודדות ונוצר רטט.

הרטט - תנועה המוגברת של מולקולות המים - יוצר חיכוך בין מולקולות שכנות, שמתבטא בחימום וכתוצאה מכך, בעליית הטמפרטורה של המזון שבו הן נמצאות. כיוון שהגלים האלקטרומגנטיים הללו חודרים בקלות את רוב סוגי המזון, האוכל כולו מתחמם בו-זמנית: כל מולקולות המים רוטטות ביחד, גם בעומק האוכל, והכל מתחמם באופן אחיד.

בגלל תופעת הגל העומד, יש **צלחת מסתובבת**, שמאפשרת לכל האוכל להתחמם באופן אחיד.

(לגבי בטיחות: בעבר חששו מהמיקרוגל וטענו שהוא פולט קרינה (אלקטרומגנטית) מזיקה לבני אדם. למעשה, היום מצוטטים מומחים הטוענים כי אין חשש כיוון שבכולם יש רשת מתכת שממסכת את הקרינה לחלוטין).

כז. לאחר 24 שעות מהשימוש האחרון, ינקה את התנור בחומר ניקוי באופן שלא נשאר בו שום ממשות^{לח}. וכנים כוס מים ויפעיל את המיקרו גל למשך כעשרים דקות^{לט}.

בעת השימוש, יעטוף כל דבר שברצונו לחמם בשני כיסויי ניילון^מ.

מנגל

כח. לפני השימוש, יש לנקות, ולהפעיל את מכשיר המנגל בחום המקסימלי למשך 20 דקות ולהחליף את הרשת.

קומקום חשמלי

כט. קומקום חשמלי נשלף, לאחר 24 שעות מהשימוש האחרון בו, יש לנקותו היטב, ולמלאותו מים ולהרתיחו ולשפוך את המים הרותחים, ולאחר מכן ניתן להשתמש^{מא}.

----- = מקורות וצינונים = -----

^{לח} במיקרוגל קיימים חששות משאריות מאכלי איסור וכו' גם במבנה המיקרוגל, פתח אוורור וכו'. בנוסף קיימים חששות מבליעות איסור מזיעת המאכלים, וחשש איסור מאוכל חם שנשפך בתוך המכשיר. ראה שו"ע או"ח סימן תנ"א (סעיף י"ד) ומשנ"ב (שם ס"ק פ"א).

^{לט} שהרי דפנות המיקרו גל אינן מתחממות והחשש הוא מפני חום הזיעה העולה מהמאכל לדפנות, ומפני הלכלוך שנשאר על פניו, ולכן כיון דכבולעו כך פולטו, ניתן להכשירו ע"י הזיעה, כיון שנאסר ע"י זיעה, ולכן על ידי הניקוי היסודי וההרתחה, אמרינן בזה, כבולעו כך פולטו.

ואם נטף או גלש על הצלחת. צריך להכשיר את הצלחת בעירוי רותחין. מתלמידי הגר"מ פיינשטיין, שהתיר להכשיר ע"י ניקוי התנור, המתנת 24 שעות, הנחת כלי עם מים רותחים, והפעלתו למשך זמן שירתח היטב, וכבולעו כך פולטו. ובס' שבות יעקב (פ"ו) מהגרי"ש אלישיב.

^מ עי' בשו"ע (יו"ד סי' ק"ח סע' א') וברמ"א (צ"ב, ח') שאין צורך לחוש כ"כ. ולכתחילה נזהר לחמם בשני כיסויים מפני שיתכן וניילון אחד נרטב.

^{מא} קומקום כזה אין צורך לחשוש שהשתמשו בו לדברים אסורים, ולכן בנותן טעם לפגם, ורתיחה ניתן להשתמש בו.

פרק ד'

אירוח בבית הארחה - בית מלון

מי שמתכוון להתארח בבית הארחה או בית מלון, צריך להיות ער לכמה דברים חשובים.

משורות המטבח

ל. לוודא שהמטבח הוכשר כראוי^{מב}.
לוודא שקיימת הפרדה מליאה בין בשר לחלב במאכלים וכלים^{מג}.

בישול נכרי

לא. אסור לנכרי להדליק אש שעמו מכינים מאכלים, ולבני ספרד חייב יהודי גם להניח את הסיר על האש^{מד}.

בדיקת מאכלים מתולעים

לב. לוודא שאכן יש בדיקה קפדנית של המאכלים מחשש תולעים^{מה}.

מחלל שבת

לג. מחלל שבת בפרהסיה^{מו}, נחלקו הפוסקים אם דינו כגוי לאסור בישולו^{מז}.

----- = מקורות וציטוטים = -----

^{מב} ישנם בתי הארחה - מלונות, שהינם בבעלות נכרי, ויהודי שוכר את המקום לכמה שבועות בכדי לארגן נופש לאורחים, צריך השגחה וידע שאכן המקום הוכשר כראוי.

^{מג} מטבחים המשרתים ציבור חייבים להיות מותחמים באיזורים נפרדים לחלב ובשר, אחרת, רבים המכשולים. וכן הכלים חייבים להיות מסומנים בצורה ברורה.

^{מד} בשו"ע יו"ד (סי' קי"ג סעיף ז').

^{מה} במקומות אכסון של אריות גדולות, שכיחות חשש תולעים רבה יותר מבית פרטי. לכן יש להקפיד מאוד על ברירת אורז וקטניות, בדיקת ירקות עלים, גם להשגיח על רמת נקיון פתיתים, ואטריות שמגיעים בד"כ באריות גדולות. בדיקת תבלינים ועוד.

^{מו} ראה משנ"ב (סי' שפ"ה סעיף ג'), מחלל שבת באיסור תורה כשידוע הדבר לעשרה מישראל. ובמשנ"ב (ס"ק ו'), אם מתבייש לחלל שבת בפני אדם גדול, נחשב לצנעה.

^{מז} פתחי תשובה יו"ד (סי' קי"ג ס"ק א'), לסוברים שהגזירה עיקרה משום חתנות, כ' בס' תפארת למשה בבישול מומר מותר. ולטעם שמא יאכילו דברים אסורים, גם בישול מומר אסור.

מוצרים בהשגחת הבד"ץ

לד. אם בעל המקום מפרסם ש"כל המוצרים בהשגחת הבד"ץ" יש לזהר, מפני שבעצם אינו מחוייב לסדר מסויים^{מח}.

איחסון במקרר

לה. כשמעונין לאחסן מזון כשר במקרר – מקפיא, שיש בו מזון שאינו כשר, חובה לסמן את המזון הכשר בשני סימונים, כגון, אריזה וקשר, ובדיעבד סימון אחד יספיק^{מט}.

שבת במטבח

לו. להיות ער לכך שבמקום ההארכה נשמרת שבת במטבח באופן של לכתחילה¹.

סביבת בית ההארכה - מלון

לז. לברר שחדרי המלון נקיים מפגעי טכנולוגיה, בחדרים, מיטות יהודיות, וצניעות בלבוש באיזור.

מזוזה במלונות וצימרים

לח. השוהה בבית מלון או צימר פחות מחודש, אינו צריך להניח במקום מזוזה, כדין השוכר בית בחוץ לארץ והמתגורר בפונדק בארץ ישראל^{נא}, שפטורים ממזוזה במשך שלושים יום^{נב}.

----- = מקורות וצינונים = -----

^{מח} אם אין גוף אחד מעניק הכשר אחראי למקום, לפעמים מוצרים מגוונים מוצאים את דרכם למטבח. לפעמים באופן לכתחילה ולפעמים בגלל מחסור בתחליפים.

^{מט} חכמת אדם כלל ע'

¹ היערכות לשמירת שבת לכתחילה במטבח הוא מבצע די מורכב. החל מחימום הארוחות, הגשתן ושמירתן בשבת, ארגון צוות העובדים, עם מודעות ברורה בענין מלאכות שבת שעלולות לאסור כליל את אכילת המאכלים בשבת.

^{נא} שו"ע סי' רפ"ו סעיף כ"ב.

^{נב} מס' סופרים (פ"א מ"ו) פטור ממזוזה משום שאינו בית של קבע. ובמאירי (יומא י:). בתשו' באר משה (ח"ב סי' פ"ו) שאפילו אם שוהה בהם ל' יום פטור, ובתשו' משנה הלכות (ח"ד סי' קל"ד) שמעונות קיץ נחשבים דירת ארעי אפילו אם דר בהם זמן רב. קנין תורה (ח"ה סי' ק"ח) וראה עוד תשו' שבט הלוי (ח"י סי' ק"פ)

לט. הלכה זו דווקא באלו שמתארחים בבתי מלון או צימרים וכדומה, אך אלו ששוכרים או מחליפים דירה באזור אחר בארץ, והדירה אינה דירת נופש במשך כל השנה אלא דירת מגורים, אזי לדעת חלק מהפוסקים גם הם פטורים ממזוזה^נ, ואילו לדעת פוסקים אחרים חייבים הם במזוזה^{נד}.

----- = מקורות וציונים = -----

^נ שו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' קכ"ב), שו"ת תרשיש שוהם (ח"ד סי' נ"ב) ובעטרת זקנים (מזוזה ס"ק ז') ועוד
^{נד} שו"ת ערוגת הבושם (סי' ר"ל), שו"ת מנחת יצחק (ח"י סצ"ב)
מכיוון שמזוזה זו צריך לקבוע רק לחומרה, לכן ניתן לסמוך גם על מזוזות הכתובות בכתב שאינו לפי מנהג העדה אליה הוא שייך (הגר"מ גרוס).

פרק ה' מדיני תפילה

תפילה בציבור

מ. ההולך בדרך ואין לו מניין להתפלל צריך לילך עד ד' מילין לפניו ועד מיל לאחוריו^נ.

ברכות לפני נסיעה

מא. ואם נוסע בבוקר למקום שיש בו מניין, יאמר מקצת ברכות לפני הנסיעה^נ.

תפילה בבית הכנסת

מב. גם כשאין לו מניין יתפלל בבית הכנסת^נ.

תפילה במקום מחיצות

מג. המתפלל בדרך יתפלל במקום שיש מחיצות, ואם אין מקום מחיצות עדיף להתפלל בין האילנות^נ.

אילנות

מד. עוברי דרכים רשאים להתפלל במקום פתוח, ומכל מקום אם יש במקום אילנות וכדומה עדיף לעמוד ביניהם בשעת התפלה^נ.

מקום נקי

מה. יזהר מאוד להתפלל במקום נקי. ואם יש צואה, יתרחק ארבע אמות ממקום שכלה ממנו הריח, ואם מונחת לפניו, יתרחק כמלוא עיניו^נ.

----- מקורות וצינונים -----

^נ שו"ע או"ח (סי' צ סעי' טז), שיעור מיל הוא בערך 1 קילומטר.
וד' מילין הוא ע"ב דקות. ועיי"ש משנ"ב (שם סק נ"ב). ואם יש לו רכב ע"י ביאור"ל (סי' קסג ד"ה ברחוק). ובשבט הלוי (ח"ח סי' י"ט) לתפילה בציבור, גם כשנוסע, משערים לפי המרחק, לא הזמן.

^נ רמ"א או"ח (סי' פט סעי' ג).

^נ שו"ע או"ח (סי' צ סעי' ט).

^נ שו"ע (סי' צ סעי' ה). ויבדוק המקום שלא יהי' שם צואה וכדומה

^נ משנ"ב (סי' צ ס"ק יא.) במקום מוקף, גם כשאינו מקורה, מותר להתפלל לכתחילה (משנ"ב שם ס"ק י"ב).

נוסע במטוס

כשנוסע במטוס ויהא טרוד בתפילה בעמידה, עדיף שיתפלל בישיבה, ויעמוד בכריעות^{סא}.

נטילת ידיים לתפילה

מו. יטול ידיו לפני התפילה^{סב}. ואם אין לו מים מזומנים, ינקם במידי דמנקי^{סג}

----- = מקורות וצינונים = -----

^ס שו"ע (סי' ע"ט) ובמשנ"ב שם כל פרטי הלכה זו.

^{סא} בתשו' אגרות משה (או"ח ח"ד סוס"י כ') שדינו כנוסע בקרון או ספינה דאי בשו"ע (סי' צ"ד סעיף ה') שמותר לישב בתפילה מפני ביעותותא, ואם קשה לו העמידה ויהיה טרוד בגללה, יותר טוב שיתפלל בישיבה, ויעמוד בכריעות. וכ"ה בהליכות שלמה (תפלה פ"ח ס"ד). אבל דעת הגריש"א (ישא יוסף ח"א סי' כ"ב) שגם במטוס יתפלל בעמידה במקום שלא יופרע.

^{סב} שו"ע (סי' צ"ב סעיף ד'): צריך לרחוץ ידיו במים, אם יש לו. ואם אין לו צריך לחזור אחריהם עד פרסה וכו'.

צריך נטילה לתפילת שחרית, מנחה וערבית (משנ"ב סי' צ"ב ס"ק י"ג). ואם נטל ידיו למנחה ולא הסיח דעתו, אינו צריך ליטול לתפילת ערבית (סי' רל"ג ס"ק ט"ז).

^{סג} משנ"ב (שם ס"ק כ"ו). וכגון במטליות לחות וכדו'.

פרק ו' ערבית לאחר פלג המנחה

זמן תפילת ערבית

מז. זמן תפילת ערבית^{סד}, משייראו שלשה כוכבים ברקיע^{סה}.

ערבית מפלג המנחה

מח. לפי רבי יהודה, זמן תפילת ערבית מתחיל מזמן פלג המנחה והיינו משעשה ורבע לפני השקיעה^{סט}.

מט. לא איפסקא הילכתא בהדיא כחד מינייהו ודעביד כמר עביד^{סז} ובלבד שיעשה לעולם כחד מינייהו^{סה}.

נ. יחיד, אם דרכו תמיד להתפלל מנחה אחר פלג המנחה, בשעת הדחק יכול להתפלל תפילת ערבית מפלג המנחה ולמעלה^{סט}.

----- = מקורות וצינונים = -----

^{סד} תפילת ערבית נתקנה כנגד איברים ופדרים של תמיד של בין הערביים שלא נתעכלו ביום, שקרבין והולכין כל הלילה (ברכות כ"ו:) טור סי' רל"ה.

^{סה} ברכות ב. שו"ע (סי' רל"ה סעיף א'): זמן קריאת שמע בלילה משעת יציאת שלשה כוכבים קטנים. זמן תפילת ערבית אחרי קריאת שמע של ערבית כדברי יוחנן (ברכות ד:). ומאימתי זמן קריאת שמע של ערבית, משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן והיינו צאת הכוכבים (טור סי' רל"ה).

כתיב ובשכבך ובקומך, וקודם לילה לאו זמן שכיבה היא. ולילה נקרא משנראו ברקיע שלשה כוכבים בינונים וכו' (משנ"ב סי' רל"ה ס"ק א').

^{סו} בגמ' ברכות כ"ו: תפילת המנחה עד הערב, רבי יהודה אומר עד פלג המנחה, ופירש"י: פלג מנחה אחרונה, חלוק את שתי שעות ומחצה הנותרים ביום, ותמצא פלג אחרון של מנחה מאחת עשרה שעות חסר רביע ולמעלה.

^{סז} ברכות כ"ז: מדרב מצלי של שבת בערב שבת מבעוד יום שמע מינה הלכה כרבי יהודה. אדרבה מדרב הונא ורבנן לא הוו מצלו עד אורתא ש"מ אין הלכה כרבי יהודה, השתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר, דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד. וכו"ה בטור ושו"ע (סי' רל"ג).

^{סה} רבינו יונה והרא"ש בברכות (סי' ג') ובשו"ע סי' רל"ג (סעיף א').

שלא ינהג פעם כך ופעם כך משום דהוו תרתי דסתרי, וכתה המג"א (ס"ק ה') אפילו למחרתו. ומכל שכן שלא יתפלל ביום אחד מנחה אחר פלג המנחה כרבנן, וערבית קודם צאת הכוכבים.

^{סט} אם דרכו תמיד להתפלל מנחה אחר פלג המנחה, יכול להתפלל תפילת ערבית ג"כ בזמן הזה. ורק אם עכ"פ באותו יום התפלל מנחה קודם פלג, אבל באותו יום גופא אם התפלל

נא. ציבור שהתפללו מנחה וטורח לקבצם שנית לתפילת ערבית, הקלו
האחרונים להתפלל ערבית סמוך למנחה.”

----- = מקורות וציטוטים = -----

מנחה אחר פלג, שוב אסור לו להתפלל ערבית קודם הלילה, דהוי תרתי דסתרי באותו יום.
עולת תמיד, א”ר משנ”ב (סי’ רל”ג י”א).
ויש שפסקו שגם לכתחילה אין קפידא בימות החול להתפלל יום אחד מנחה לאחר הפלג ויום
אחד מעריב לאחר הפלג, מחז”ב (ס”ק ב’) תורת חיים (ס”ק ד’) כפה”ח (ט’).
”מג”א (סי’ רל”ג ז’) מגן גיבורים (ה’) משנ”ב (ס”ק א’).

פרק ז'

קבלת שבת מפלג המנחה

נב. בערב שבת, מותר להתפלל ערבית מפלג המנחה ואילך אע"פ שכל ימות השבוע מקפיד להתפלל לאחר צאת הכוכבים^{ע"א}.

ערבית שבת בלילה

נג. ישנם קהילות שהקפידו להתפלל ערבית בליל שבת כשכבר לילה^{ע"ב}.

נד. ויש נוהגים, בפרט בחו"ל, לקבל שבת ולהתפלל ערבית מפלג המנחה^{ע"ג}.

סעודה לתוך הלילה

נה. כשמקדש מבעוד יום, יראה למשוך סעודתו עד הלילה^{ע"ד}.

----- = מקורות וצינונים = -----

^{ע"א} שו"ע סי' רס"ז (סעיף ב'), בפלג המנחה יכול להדליק ולקבל שבת בתפילת ערבית ולאכול מיד. ובמג"א שם, שאפילו הנוהגים להתפלל ערבית בזמנה, מותרים להתפלל בליל שבת מבעוד יום, כיון דמצותה להוסיף מחול אל הקודש, וכתב שם דהא תפילת ערבית נתקנה כנגד איברים ופדרים שמתעכלין בלילה (ברכות כ"ו:) ובשבת אסור ליתן, דאמרינן ולא עולת חול בשבת (שבת קי"ד) נוא"כ בהכרח שהקריבו האברים ופדרים מבעוד יום ולכן גם התפילה שכנגדן ביום. עיי"ע משנ"ב (סי' רס"ז ס"ק ג').

^{ע"ב} א"י שהאר"י (שער הכוונות ענין קבלת שבת) היה מתפלל ערבית בלילה אף בערב שבת (מג"א סי' רס"ז ס"ק א'). בקובץ תשובות להגרי"ש אלישיב (ח"א סי' כ"ג) כתב שבארץ ישראל, יש לעשות כל טעדיק לא להתפלל לפני הזמן, שהמנהג מקובל בין האשכנזים להתפלל בזמן, אם לא במקרים מיוחדים, עיי"ע מעשה רב (אות ס"ה קט"ו). שו"ע הרב (תשו' סי' ו').

^{ע"ג} תרומות הדשן (סימן א'). וב"י סי' רס"ז. וכן עמא דבר בפרט בחו"ל במדינות הצפונית, ובמג"א, דבשבת קיל טפי, עפ"י האסמכתא דתפילת ערבית נגד הקרבת איברים ופדרים נתקן, ובשבת לא הקריבוהו.

בפמ"ג (סי' רס"ח מש"ז ס"ק א') מדייק מדברי הגמ' (שבת קי"ט:) שרב המנונא משבח האומר ויכולו בערב שבת, ואין כתיב בליל שבת.

ע"י תשובות והנהגות (ח"א סי' רע"ג). הל' הגר"א ומנהגיו (סי' קי"ח).

^{ע"ד} ספר חסידים (סי' רס"ט). ב"ח (סי' תע"ב) בשם מהר"ל מפראג (גבורות ד' פ' מ"ח) של"ה מס' שבת נר מצוה (קל"ג ב' הגה וכן מצאתי). בשו"ע הגרש"ז (סי' רס"ז סעיף ג'): יש מחמירין שימשיך סעודתו בלילה עצמו שיאכל כזית לפחות אחר צאת הכוכבים, כדי שיקיים ג' סעודות בשבת עצמה, דכיון שג' סעודות אלו למדום חכמים ממה שנאמר ג' פעמים היום, אצל אכילת המן בשבת, לפיכך צריך לאכול בעיצומה של יום ולא בתוספתו, וטוב לחוש לדבריהם. המג"א (סי' רס"ז ס"ק א') הביאם וכתב שמהתוס' פסחים (צ"ט:) (ורא"ש שם פ"י) משמע שיכול לגמור הסעודה מבעוד יום וכ"כ התרומת הדשן וכ"מ ברבינו ירוחם (נתיב י"ב ח"א), וטעמא דאחר פלג המנחה חשבינן לילה, ומכל מקום טוב להחמיר.

ובמשנ"ב (שם ס"ק ה'): ויכול לגמור סעודתו מבעוד יום, ויש חולקין וסוברין שיזהר למשוך סעודתו עד הלילה ויאכל כזית בלילה וכו' ולכתחילה נכון לחוש לדבריהם.

פרק ח' שמירת שבת

פלטת שבת – כירה חשמלית

נו. כירה חשמלית – פלטת שבת, אם אין עליו אישור הלכתי, יש לשים לב:

1. שרק שומר חום של אוכל מבושל, ולא מבשלים עליו.
2. שאין בו תרמוסטט שישנה זרימת החשמל בהנחת או הסרת סירים.
3. שפועל על חום קבוע ואין כפתור ויסות דרגות חום.

כירה חשמלית עם מצבי חום בשבת

נו. כיריים חשמליות עם כפתור ויסות מצבי חום, נחשב לאש מגולה^ע. בכדי להשהות תבשיל בשבת על גביו, יש לכסות את הכפתורים (ע"י הדבקת נייר או נייר כסף)^ע, וגם יכסה את הפלטה (בנייר כסף) בכדי שייחשב לגרופה וקטומה^ע. כיריים אינדוקציה בשבת, ראה לעיל סעיף '.

מקרר

נח. יש לוודא שהמקרר במקום האכסניא אינו מופעל על ידי פתיחה וסגירה בשבת^ע.

----- == מקורות וצינונים == -----

^ע כיריים חשמליות, כיון שרגיל לבשל עליה בימות החול וגם ניתן לוסת דרגות החום, לכן אסור להשהות עליה בשבת. בשונה מפלטה חשמלית המיוחדת לשבת לשמור חום, ואינו רגיל לבשל עליה וגם אי אפשר להגדיל או להקטין דרגות החום. וראה משנ"ב (סי' רנ"ג ס"ק פ"א): דעל ידי היכר דבר המפסיק מותר אפילו ליתן לכתחילה בשבת.

^ע בשו"ע סי' רנ"ד (סעיף א') וברמ"א שם, בתנור טוח בטיט, שרי. וכאן כיון שאינו יכול לשנות את דרגות החום מבלי להסיר את הנייר הדבוק, נחשב כמו תנור טוח בטיט. ודעת הגר"ש ואזנר שגם הסרת הכפתורים יועיל לזה.

^ע בתשו' אגרות משה (או"ח סי' צ"ג) כתב שכיסוי הכפתורים לחוד בלי כיסוי האש אינו מועיל להחשיב את האש כגרופה וקטומה.

^ע המקרר במקום אירוח, אם מדובר בדגם עם תרמוסטט, רבים מקפידים לפתוח את הדלת רק כשהמנוע בפעולה (תשו' אגרות משה ס"ח, ועיי"ע תשו' באר משהח"ו). ויש מתירין לפתוח גם כשהמנוע פועל (תשו' מנחת שלמה א' י').

מצנן

נט. כשמצנן דורש הוספת מים מפעם לפעם, יש לשים לב, אם פתיחת המגירה וסגירתה כרוכה בפעולה דיגיטלית (אם יש צג דיגיטלי) אין להוסיף מים כשהמכשיר פועל.

אם אין צג דיגיטלי, מותר להוסיף מים או קרח. ויקפיד להוסיף המים לפני שהמים במתקן נגמרים^ט.

מיני בר

ס. אין להשתמש במיני בר שאינו מאושר ומכוון לשימוש בשבת, בין במים חמים או במים קרים, מפני כמה חששות חילול שבת הכרוך בשימוש זה^פ.

כרטיס אלקטרוני

סא. ישנם דלתות חדרי בית מלון שנפתחים על ידי כרטיס מגנטי^{פא}, האסור בשימוש בשבת. וישנם מקומות שניתן לבקש מפתח לפני שבת במקום הכרטיס.

= - - - - - מקורות וצינונים - - - - - =

ואם מדובר בדגם חדיש, מן הסתם יש בו סוגי חיישנים שמקבלים פקודות בכל פתיחה וסגירה של הדלת, ומפעילים את הנורה, מאוורר, זמזום, צגים, ספירות פתיחות דלת ועוד, ולכן יש להימנע מלהשתמש בו בשבת.

מפסקים גלויים, כפתורים וכיו"ב ניתן לנטרל פעילותם באמצעות הצמדת נייר דבק. אבל ישנם גם מפסקים מגנטיים - נסתרים ופונקציות מתקדמים המעוררים שאלות הלכתיות. **ניתן להניח שעון שבת בשקע** שידליק ויכבה את המקרר בזמנים קצובים (רצוי בזמן סעודות שבת) ולפתוח ולסגור את המקרר רק כאשר השעון שבת ניתק את המקרר מהזרם. או, ינעל את מפסק התאורה מערב שבת, ובכדי למנוע השפעה על פעילות המנוע והמדחס, יפתח את המקרר רק כששומע שהמנוע פועל.

^ט כשהמים במיכל נגמרים, מופעל מצוף שמנתק כוח החשמל, ובהכנסת מים במיכל ריק, מופעל זרם חשמל.

^פ הוצאת מים מהמכשיר, גורמת לזרימת מים חדשים ולבישולם בשבת, ובמים קרים, הזרמת מים קרים למכשיר, גורמת להפעלת המדחס.

וראה עוד כל פרטי פעולות ושימוש במיני בר מים קרים וחמים, בס' תשו' מבי מדרשא (ח"ב סי' י"ז). וכן תשו' מפורטת בענין שימוש בסננים בשבת בס' כ'.

^{פא} העברת כרטיס מגנטי מפעילה מנגנון אלקטרוני שקורא את הכרטיס, סוגרת מעגל חשמלי, ומפעילה את המנגנון של פתיחת דלת לכן הפעולה אסורה לעשות בשבת.

יש אפשרות להניח מעצור כל שהוא בפתח הדלת כשיוצאים מהחדר, בכדי שהדלת לא תינעל לגמרי. **פתיחה ונעילה מבפנים**, עוקפת את המנגנון האלקטרוני של הדלת.

רמיזה לנכרי

סב. בדלת עם כרטיס אלקטרוני, ניתן לרמוז לנכרי שאינו יכול להיכנס לחדר, והנכרי יפתח עבורו את הדלת.^{בב}
או יוכל לומר לנכרי שיש עבורו דבר משקה או מאכל בחדרו.^{בג}

סג. ואם לצורך חולה או ילד קטן שזקוק להכניס לחדר, מותר גם לומר לנכרי לפתוח את הדלת.^{בד}
בערב שבת יכול להכניס חפץ לתוך הלשונית של הדלת, שמעכב את נעילתו. אבל אז לא יוכל לנעול את הדלת למשך כל השבת.

חיישן בחדר

סד. ישנם בתי מלון שבחדר מותקן חיישן שמגביר פעילות המיזוג בכניסה לחדר, צריך להיערך לכך לפני שבת.^{בה}

תאורה הנדלקת על ידי חיישנים

סה. בשבת אסור לעבור במקום חשוך כשיודע שבעברו שם יידלק תאורה בכדי שהוא יראה את הדרך ללכת.^{בז}
אבל אם אינו נהנה מהאור, כגון שנמצא ברחוב מואר, אם אין לו דרך אחרת, יכול לעבור שם.

----- = מקורות וצייונים = -----

יש אפשרות, לפני עזיבת החדר, לקשור חוט לידיית הדלת מבפנים ולמשוך אותו אל מתחת לדלת, כשקצהו מבצבץ מתחת לדלת. כשמגיעים בשבת לדלת, ניתן למשוך את החוט, וכך להוריד את הידיית, והדלת נפתחת מכנית באמצעות הידיית מבפנים (מכון טכנולוגי להלכה)..

^{בב} ע"י ס' אורחות שבת (פ' כ"ו סעיף מ"ח). מהגרי"ש אלישיב. וטוב שישכם עם אחד העובדים שכשיראה שמגיע בשבת, יגש מיד לפתוח עבורו את הדלת.

^{בג} דאז ייחשב שהנכרי פותח את הדלת לעצמו. ע"י מג"א ס' שכ"ה (ס"ק כ"ב) מביא תשו' מהרי"ל. ע"י ערוך השולחן (ס' רע"ו סעיף ט') שכך היו נוהגים במקומו.

^{בד} ע"י ס' אורחות שבת (פ' כ"ו סעיף מ"ח).

^{בה} כניסה לחדר, מפעילה חיישן (גלאי נפח) המגביר את פעילות המזגן. ניתן לכוון את רמת המיזוג ולאחר מכן להדביק נייר וכך יפעל כל הזמן ולא ישתנה על ידי תנועותיו.

^{בז} כיון שזוהי דרך הדלקתו, ועוד דניחא ליה בכך שרואה איפה ללכת י"ל דנחשב כמדליק, שש"כ (פ' כ"ג ס"ה).

תאורה לשמירה

סו. במקום שכבר קיימת תאורה אלא שהתקינו שם תאורה נוספת גוון, לשם שמירה מפני גנבים וכדו', והיא נדלקת כאשר אדם עובר במקום, ג"כ מן הראוי להחמיר ולא לעבור שם, גם אם אין לו כל אפשרות אחרת להגיע למקום הרצוי לו¹⁹.

מניסה למקום שיש בו מצלמות

סז. הנכנס למקום שיש בו מצלמות במעגל סגור, אם אינו מכוון כלל להקרנת תמונתו אין איסור לעבור שם²⁰.
ואם כוונתו שתיראה תמונתו על גבי המסך דעת כמה גדולי הוראה לאסור.

עירובי חצירות

סח. במקום נופש, אין לטלטל שום דבר מחוץ לחדרו, אא"כ יודע בבירור שיש שם עירוב טוב, וכן בחדר מדריגות²¹.

ובבית מלון²², צריך להיות "עירובי חצירות" בכדי שיוכל לטלטל מחוץ לחדר.

----- = מקורות וציונים = -----

¹⁹ בכה"ג אין איסור מה"ת כיון שהוא רק מתעסק ואינו צריך את התאורה הנוספת, ויכול לומר לנכרי שילך לפניו. שש"כ (פ' כ"ג סעיף ס"ו).

וראה עוד בתשו' שבט הלוי (ח"ט סי' ס"ט) נוטה להתיר, כיון שכשאדם לא עושה כלום והולך לדרכו לפי תומו ואינו מוסיף אף תנועה אחת למען מלאכה, אף שבגרמתו נדלק אור וכו' פשיטא שכ"ז שאינו חושב ממש ללכת למען הדליק וכיו"ב שאין אנו מצרפים הליכתו הרגילה לתוצאה הנ"ל, ושם (סי' ס"ח).

²⁰ ראה שש"כ (פ' כ"ג סעיף ס"ד) ובהערה קע"ו שהוא כמתעסק בדרך הליכתו ואין כוונתו לצילום זה. וס' ארחות שבת (ח"א פ"ט ואות לה וח"ג פכ"ו אות כז).

²¹ חצר שבתים רבים פתוחים לתוכה או חדר מדרגות של בית משותף של כמה משפחות, אסרו חכמים להוציא ולהכניס מבית לחצר ומבית לחדר מדרגות, מחשש הוצאה מבית לרשות הרבים (שו"ע סי' שס"ו סעיף א', משנ"ב שם ס"ק ב').

וכן כשאין עירוב בבית מלון, יש לדון אם מותר לטלטל מחדרו למסדרונות, כי אם דין חדרו כ'בית', אסור לטלטל, ואם דין החדר כ'חצר' מותר. ולפי פשטות דברי האחרונים, נראה שדין חדר, כ'בית'. וראה עוד הערה הבאה.

²² עי' שו"ע או"ח (סי' ש"ע סעיף ה' וסעיף ח'). אם כולם אוכלים בחדר אחד, אין אוסרים זה על זה, דמקום פיתא עיקר. אבל בבית מלון, נראה שעיקר דירתו של האדם הוא חדרו הפרטי, וחדר האוכל משמש לו רק כמקום ארעי לצורך אכילתו ואין הוא שוהה שם לפני או אחרי האכילה. וכן מצוי שישנם חדרי אוכל נפרדים, ויש חילוקי דיורים.

ועוד שבמס' עירובין (עג.) מבואר שאם ניחא לאדם טפי לאכול במקום הלינה, אומרים ששם עיקר. עיי"ע ס' ארחות שבת (פ' כ"ח הע' קמ"ט).

הוצאת מפתח לרה"ר

סט. כשיש צורך לקחת עמו מפתח בשבת במקום שאין עירוב, יכין חגורה שבשני קצותיו טבעות, ועל ידי תקיעת המפתח בהם, נסגר החגורה^{צא}

מלטול דרכון

ע. דרכון או תעודת זהות, הוא מוקצה ואסור למלטלו, בזמן חירום מותר לשאת אותו^{צב}.

כשאין עירוב, מותר לצאת לרשות הרבים, בשעת חירום, כשהוא מלטלו כלאחר יד, כגון להכניסו למגבעת, והיינו כשהולך לדבר מצוה, תפילה או תורה^{צג}.

הליכה על דשא

עא. מותר ללכת על דשא ועשבים, בין לחים ובין יבשים^{צד}.

וכשהעשבים גבוהים, מותר ללכת עליהם לאט ובזהירות שלא ייתלשו עשבים אך אסור לרוץ עליהם, כיוון שתלישת העשבים במקרה שכזה היא כ"פסיק רישא".

----- = מקורות וציונים = -----

ואם מתארח במלון גם נכרי או ישראל מומר, אי אפשר לעשות "עירוב חצרות" עד שישכרו מאותו גוי או חילוני מחלל שבת את רשותו-חדרו, או שישכרו מהפקיד הממונה במלון את רשויותיהם של כל אלו הנמצאים במלון.

^{צא} בכדי לטלטל את המפתח יתקין חגורה באופן שהמפתח הוא חלק ממנה, ואילו היה מסיר את המפתח, לא היתה החגורה קשורה כראוי, ואז מותר לצאת בחגורה זו. ע"י ברמ"א (סי' ש"א סעיף י"א). ובמג"א (שם ס"ק י"ח) ובמשנ"ב (ס"ק מ"ה) בחו"ל, יש מקומות שמייצרים סוג החגורה כזאת, עבור יהודים לשבת. כשהרעיון בזה הוא שהמפתח עצמו משמש כאבוס שסוגר את החגורה.

^{צב} שו"ע (סי' ש"ז) משנ"ב (ס"ק נ"ו).

^{צג} שש"כ (פרק י"ח סעיף כ"ב).

זכורני שבזמן הקומוניסטים ברוס', היה חשש סכנה להסתובב בלי תעודה מזהה, שמעתי מאנשי עסקים יהודים שנוקקו להיות שם גם בשבת, שתפרו את הדרכון לתוך בטנת החליפה שלהם, בכדי שיוכלו לצאת עמו לבית הכנסת בשבת.

^{צד} בשו"ע סימן של"ו, ובמשנ"ב (שם ס"ק כ"ה),

ישיבה על דשא

עב. מותר לשכב או לשבת על הדשא בעדינות, או לפרוס מחצלת או שמיכה ולשבת עליה.^{צ"ה}

עג. כאשר ישב על הדשא והעשבים נכרכו על בגדיו, אסור להסירם בידיו, כי העשבים הללו מוקצה.^{צ"ו}

ערסל בשבת

עד. אסור לעלות על עצים, או על ערסל התלוי בעץ, ואם הערסל מחובר למסמר המחובר לעץ – מותר לעלות עליו.^{צ"ז}
ואם עץ כדור ונתלה על העץ, אסור להורידו מהעץ.^{צ"ח}

שמשייה

עה. שמשייה הפרוסה כאהל על שולחן מרפסת, אין לפותחו בשבת.^{צ"ט}

----- = מקורות וצינונים = -----

^{צ"ה} כמבואר ב"משנה ברורה" שם.

^{צ"ו} משנה ברורה סי' של"ו (ס"ק כ"ד).

^{צ"ז} שו"ע (סי' של"ו סעיף י"ג) משנ"ב שם.

^{צ"ח} שם

^{צ"ט} שו"ע סי' שט"ו וביאה"ל שם ד"ה טפח.

פרק ט' הדלקת נרות שבת בבית מלון

עו. נרות שבת יש להדליק במקום בו אוכלים או שוהים במשך השבת.^פ

עז. השוהים בבית מלון בשבת קודש ואוכלים את סעודות השבת בחדר האוכל המשותף, המנהג הוא שכל אישה מדליקה נרות בברכה בחדר האוכל המשותף,

ועליה להדליק את הנרות בקרבת מקום לשולחן האוכל שלהם ולא תדליקם בפינה מרוחקת^{קפ} מחשש ברכה לבטלה.^ק

עח. בבתי מלון בהם לא מרשים להדליק נרות בחדרים ומאפשרים להדליק נרות רק בלובי, או בפינה מרוחקת בחדר האוכל, ידליקו אור חשמל בחדר הפרטי, ומיד ללא הפסקה ילכו למקום המיועד להדליק נרות בלובי או במקום בו מדליקים נרות, ויברכו, ויכוונו בברכתן על הדלקת האור החשמל שהשאירו בחדר, ממנו ייהנו במהלך ליל השבת.^ק

----- == מקורות וצינונים == -----

^פ שו"ע סי' רס"ג (סעיף ח'). ובמשנ"ב (שם ס"ק ל"ח). ואורחים המשלמים על ארוחה במלון, אין הם בגדר אורח הסמוך על שולחן בעל הבית שיוצא מנרות בעה"ב, אלא חייבים בעצמם בהדלקת הנר (כפה"ח סי' תרע"ז ג').

^{קא} שו"ע (סי' רס"ג סעיף ח') וברמ"א שם. ובמג"א (שם ס"ק ט"ז). ויש הנאה ושמחה כשאוכלין במקום שיש נרות, ויש בזה משום כבוד הסעודה (דרך החיים, ערוך השולחן שם ס"ק ד'). ועיי"ע בס שש"כ (פרק מ"ה הערה מ"ד)

^{קב} נרות שדולקים באיזה פינה שכמעט אין נראים בשולחן הסעודה, ובפרט שהיום שיש אור חשמל, נמצא הנרות דולקים ללא תועלת, וכמ"ש השו"ע שם בסעיף ט'. באר משה (ח"א סי' י"ד) חמדת צבי (ח"א סי' י"ט) ועיי"ע שש"כ (פ' מ"ה סעיף ט').

^ק בבתי מלון בהם לא מרשים להדליק נרות בחדרים ומאפשרים להדליק נרות רק בלובי, או בפינה מרוחקת בחדר האוכל, בה הנרות אינם משפיעים באורם על מיקומנו בסעודה, מכיוון שבהדלקה שכזו לא יוצאים ידי חובת הדלקת נרות שבת וגם הברכה תהיה לבטלה, במקרה כזה ידליקו אור חשמל בחדר, ומיד ידליקו נרות בלובי או במקום בו מדליקים נרות, ויכוונו בברכתן על הדלקת האור החשמל שהשאירו בחדר, ממנו ייהנו במהלך ליל השבת (ס' פסקי תשובות סי' רס"ג. קונטרס "תורת בני משה" בשם שו"ת רבבות אפרים. וכך נהג הגר"י קמניצקי)

פרק י' כלי נכרים

טבילת כלי נכרים

עמ. כלים שבבית מלון נכרי, אין צורך לטבלם לפני השימוש בהם, מכיון שהכלים שייכים לגוי והיהודי רק משתמש בהם^{קד}.

שימוש בכלי נכרים

פ. שימוש בכלי נכרים בצונן, מותר באקראי לא באופן קבוע^{קה}.

יין מגע נכרי

יין, חשש מגע גוי

פא. לכתחילה, יזהר ממגע גוי בהיין ומיין ענבים, גם אם הוא מבושל או מפוסטר^{קי}.

----- = מקורות וצינונים = -----

קד שו"ע יו"ד (סי' ק"כ סעיף ח'), השואל או השוכר כלי מגוי, אינו טעון טבילה. בבית מלון נחשבים הכלים לכלי סחורה, וגם אם שייכים ליהודי ישנם הסוברים שאין צורך לטבול. (עי' דרכי תשובה סי' ק"כ ס"ק ע'. ועי' בס' טבילת כלים פ"ג הע' כ"ד).

קה כלי בליעת איסור, לא ישתמש בו היתר אפילו בצונן, אבל בשימוש ארעי, לאחר הדחה ושפשוף היטב מותר להשתמש בו (שו"ע יו"ד סי' קכ"א סעיף ה'). בשו"ע יו"ד (סי' צ"א ס"ק ג') כלי המקונח היטב, מותר להשתמש בו לח צונן אע"פ שבלע הכלי, איסור בחמין. והט"ז חולק. וכתב הש"ך שכל זה בדרך אראי לא בקביעות. וכ"ה בפרי חדש (שם ס"ק ג'). פמ"ג (שפ"ד ס"ק ג').

ומותר לכתחילה לשתות לח צונן בכוסות של בתי מלון וכדו' שבדאי ניקו היטב את הכלים. עיי"ע תשו' אגרות משה (ח"א יו"ד סי' כ"ג ד"ה ואם).

קי בראשונים אי' ג' שיעורים בהגדרת יין מבושל. א. משהרתיח על גבי האש כלשון השו"ע (יו"ד סי' קכ"ג סעיף ג') והוא מהרא"ש, ראב"ד, רשב"א ר"ן. ב. שנחסר ע"י האור ממדתו (רמב"ן מהר"ן) ג. בספר הישר לר"ת (ע"ד ע"ג) שהגדרת בישול הלך אחר ליבות בני אדם, שאומר איזה מבושל שהרתיח יפה וכו'.

השו"ע פסק השיעור משהרתיח והש"ך הוסיף דהיינו שיתמעט ממדתו ע"י רתיחה. פוסקי זמננו נחלקו אם "מפוסטר" נחשב כמבושל. הרשב"א (תשו' ח"ד סי' קמ"ט) ובמאירי, שטעם היתר יין מבושל הוא מפני שנשתנה טעמו, לכן דעת המנחת שלמה (ח"א סי' כ"ה) בין ומיץ שלנו שלא משתנה טעמו או ריחו, אין להקל. וכ"ה דעת הגרי"ש אלישיב (נתיבות הכשרות תשנ"ב ע' י"ג) ובתשו' משנה הלכות (ח' י"ב סי' ל"ד).

מנקה נכרי

פב. בבית מלון, אם גוי שמנקה נכנס לסדר את החדר, יש להסתיר בקבוקי יין בכדי שלא יגע בהם ולא יראה אותם.

אם קרה והיו בקבוקי יין במקום גלוי, אינו אוסר את היין שהיה שם אפילו אם לא היה הבקבוק חתום^{קי}.

----- = מקורות וציונים = -----

אבל לדעת הרא"ש דמבושל מילתא דלא שכיחא ואינו מצוי לחוש לזה ואע"ג שבזמנינו יין מפוסטר מצוי, הרי זה נחשב לגזירה חדשה דאנן לא גזרינן. וכן פסקו בתש"ו מנחת יצחק (ח"ז סי' ס"א) ובתש"ו אגרות משה (יו"ד ח"ג סי' ל"א).

^{קי} שו"ע יו"ד סי' קכ"ח (סעיף ד') כתב שאם הגוי נעל הדלת במפתח מבפנים, ואינו נתפס כגנב, אסור היין, ואם אין הדלת נעול, מותר היין בשתייה. והרמ"א שם כתב שבזמן הזה שאין הגויים מנסכים, אפילו אינו נתפס כגנב, שרי, וכו'. וראה עוד בש"ך (שם ס"ק ד') שבמשרת גוי לבדו, אין לחוש מפני שחושש להפסיד עבודתו.

פרק יא דרך אכילה

אכילה ברחוב

פג. חז"ל לימדו אותנו, האוכל בשוק דומה לכלב, וי"א שפסול לעדות^{קח} והני מילי בפת אבל בדבר אחר לא, ומ"מ בן תורה ימנע את עצמו לגמרי מלאכול בשוק^{קט}.

אכילה בעמידה

פד. לא יאכל וישתה בעמידה^{קי}, ולא בהליכה.

ברכה בישיבה

פה. ברכות הנהנין, יברך לכתחילה בישיבה^{קיב}.

אוכל תחת מיטה

פו. נרדם בדרך ישגיה שלא יהא אוכל מתחתיו, ואם היו האוכלים מתחתיו ויש הפסד מרובה, מותר לאוכלם^{קיב}. ואם ניתן, ידיחו שלש פעמים.

מושב מטום - ספינה

פז. במטום או ספינה, יש סוברים שניתן להקל באוכל שהיה תחת מושב שישן עליו^{קיג}.

----- = מקורות וציונים = -----

^{קח} קידושין מ' ע"ב, שו"ע חו"מ (סי' לד סעי' ח).

^{קט} מסכת כלה (פרק י).

^{קי} גיטין דף ע, ור"מ הל' דעות (פ"ד הל' ג'), של"ה (שער האותיות קדושת האכילה עמק ברכה ס"ב) בשם רוקח (סי' שכ"ט) א"ר (סי' קע סק כ"ג) ובאה"ט (שם סק ט"ז).

^{קיב} פמ"ג פתיחה להל' ברכות (אות א'), ובסי' תל"ב (מש"ז ס"ק א'), קיימא לן ברכות המצות בעמידה, ונהנין מיושב נמי.

מור וקציעה (או"ח ריש סי' ח'), דברים הנעשים בעמידה, כבוד אזכרת השם בברכה ג"כ בעמידה. אבל דברים הנעשים בישיבה אין נאה לברך עליהם מעומד, ולפי שדרך אכילה ושתיה בישיבה ואיפכא סכנתא, יברך בישיבה, אבל אי אתרמי דעביד לחו מעומד גם הברכה שלהם נאמרת בעמידה. בן איש חי (חוקת אות ד'). כפה"ח (ס"ק נ"א).

^{קיב} שו"ע יו"ד (סי' קטו סעי' ה). ומסקנת הפוסקים דבהפסד מרובה בדיעבד מותר. וע"ע פת"ש שם (סק"ד וסק"ה).

^{קיג} כפה"ח כתב שהחשש דוקא באוכל המונח מתחת למיטה ע"ג קרקע, ולכן אין להקפיד במטום או ספינה, בפרט שבמטום יש מושב ולא מיטה, (תשו' ציץ אליעזר ח"י ל"ה)

פרק יב שינוי מקום

שינוי מקום פירות

א. אם באמצע שתייה או אכילת פירות (חוץ משבעת המינים), יצא מביתו, יברך שנית כשרוצה להמשיך לאכול, בין אם חזר למקומו הראשון בין אם ממשיך אכילתו במקום השינוי^{ק"ד}. ואם היה דעתו לכך בשעת הברכה ורואה מקומו הראשון באותו הבית, לא יברך שוב^{קטו}.

ז' מינים שינוי מקום

ב. אם אכל משבעת המינים, שיעור כזית, לכתחילה לא יצא ממקומו לפני שמברך ברכה אחרונה^{קטו}, ובדעבד אם יצא אין צריך לברך שנית^{ק"ז}. וגם אם יצא למקום אחר יכול להמשיך ולאכול שם.

ה' מיני דגן, שינוי מקום

ג. אם אכל מחמשת מיני דגן, כגון מעשה קדירה או סוגי עוגות, לכתחילה יחמיר לברך ברכה אחרונה במקומן^{ק"ח}.

ובמקום הצורך, אם עזב את מקומו וממשיך לאכול במקום אחר, אינו מברך שנית^{ק"ט}.

----- = מקורות וצינונים = -----

^{ק"ד} שו"ע סי' קע"ח (סעיף א' ב').

ואם צריך לברך שם ברכה אחרונה על מה שאכל קודם, לדעת המחבר שו"ע (שם סעיף ב'), צריך, ששינוי מקום נחשב לסיום סעודה שמחייב ברכה אחרונה (משנ"ב שם ס"ק י"ט). ולדעת הרמ"א (סעיף ב') אינו צריך, ששינוי מקום נחשב רק כהיסח דעת ולכן צריך לברך ברכה לפניה שנית, אבל לא נחשב שסיים (משנ"ב שם ס"ק כ"ו).

^{קטו} סי' קע"ח משנ"ב (ס"ק י"ב), שעה"צ (ס"ק ט').

^{קטז} רמב"ם (פ"ד מהל' ברכות הל' א') שו"ע הגרש"ז (סי' קע"ח סעיף ג'). משנ"ב (שם ס"ק מ"ה) לכתחילה יחמיר לברך במקומן אפילו בז' מינים. ודעת הגר"א שפירות ז' מינים הם כמו שאר פירות כנ"ל.
^{ק"ז} שו"ע סי' קע"ח (סעיף ה') מג"א (שם ס"ק י"ב). שו"ע הגרש"ז (שם סעיף ג') משנ"ב (ס"ק מ"ה) שעה"צ (ס"ק ל"ט).

^{ק"ח} בשו"ע סי' קע"ח (סעיף ה') יש ג' שיטות בענין הדברים שטעונים ברכה לאחריהם במקומם.

א. דעת הרמב"ם (פ"ה מהל' ברכות הל' א') והרשב"ם (פסחים ק"א:) שז' המינים טעונים ברכה לאחריהם במקומם, כמו פת.

ב. ודעת הרא"ש (פסחים פ"י ו') דדוקא מיני דגן. ג. ודעת הגהות מיימוני (פ"ד א') שדווקא פת לבד. וכתב בשו"ע הגרש"ז (שם סעיף ג') ובמשנ"ב (שם ס"ק מ"ה) כתבו האחרונים, דלכתחילה יחמיר לברך במקומן אפילו בז' מינים. ובס' ב'א"ח (בהעלותך סעיף ו') צריך לחזור אפילו אם עקר בשוגג.

^{ק"ט} דעת הרא"ש (שם) המובא בשו"ע (שם) דדוקא ה' מיני דגן טעונים ברכה לאחריהם במקומם. ובמשנ"ב (ס"ק מ"ד) מפני חשיבותן שנקרא מזון. וכ"ה דעת הגר"א שם ומובא במשנ"ב (שם ס"ק מ"ה) וכ"ה בשו"ע הגרש"ז (שם סעיף ג') עיי"ש.

פרק יג קריעה כשרואה מקום המקדש

קריעה במקום המקדש

פח. כשרואה מקום המקדש אומר: "בית קדשנו ותפארתנו אשר הללוך בו אבותינו היה לשרפת אש וכל מחמדנו היה לחרבה", וקורע^{קכ}.

מעומד

פט. קורע מעומד, ובידו, ובצד שמאל^{קכא}. והמנהג לקרוע הבגד העליון^{קכב}.

מקום

צ. גדר ראייה הוא המקום והמסגד, ואין צורך לראות רצפת הר הבית^{קכג}.

לימוד זכות

צא. יש שלמדו זכות על המקילים בימינו ואינם קורעים^{קכד}.

הגרשז"א הלויץ על הגרים בירושלים ואינם קורעים^{קכה}.

הפקר בגדים

צב. אפשר להפקיר בגדיו בפני שלשה כדי להפטר מחיוב קריעת בגדים, או להקנות בגדיו לאחר^{קכו}.

----- = מקורות וצינונים = -----

ובשו"ע סי' קפ"ד (סעיף ג'). וראה עוד ערוך השולחן (סי' קפ"ד ג').

^{קכ} מועד קטן כ"ו. שו"ע (סימן תקס"א סעיף ב').

^{קכא} שו"ע שם סעיף ד'.

^{קכב} סי' ארץ ישראל סעיף ד'. מכתב אדמו"ר האמרי אמת מגור.

^{קכג} פאת השולחן (סי' ג' סעיף ב'). בס' ארץ ישראל סעיף ז'.

^{קכד} בספר אר"י (סי' כ"ב אות ז') משנה הלכות (ח"ו סי' ק"י) מוע"ז (ח"ו סי' רנ"ז) כיון שאין רואים

את מקום המקדש ממש ואת המסגד שם.

ועיי"ע שבט הלוי (ח"ו סי' ע"ח) תשו' אג"מ (ח"ד סי' ע' אות י"א).

^{קכה} הליכות שלמה תפלה (פ"ג הגה 16) שאם אינו מבקר בכותל כסדרן, סימן הוא שאינו

מצטער כדבעי.

אך הדרך הנכונה שלא להפקיע עצמו מהמצוה, ויכול ללבוש בגד ישן ויקרענה^{קכז}.

קריעה בערב שבת

צג. יש מקילין לא לקרוע בערב שבת אחר חצות, חוה"מ, פורים, ובר"ח^{קכח}.

----- = מקורות וציונים = -----

^{קכז} קנין סודר, שחבירו יתן לו כלי או מטפחת ותמורת זה הוא מקנה לו בגדו, וחברו שקונה הבגד יאמר לו שאינו מרשה לו לקרוע את בגדו.

^{קכז} הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש פע"ג אות י"ג).

^{קכח} ס' ארץ ישראל (סעיף י"א). תשו' לבושי מרדכי (או"ח סי' קע"ג). מנחת שלמה (סי' ע"ג).

פרק יד מוצרי אוכל בחוץ לארץ

רמת כשרות בחו"ל

צד. באופן כללי יש לקחת בחשבון שברבים מגופי הכשרות בחוץ לארץ, רמת הכשרות שונה מהותית מהרמה בארץ ישראל, מכמה סיבות וטעמים.

סימון כשרות

צה. יש לבדוק את סימון הכשרות במוצרים, החותמות והערות, כגון חלבי DAIRY. בישול עכום, חלב נכרי וכדומה.

פירות וירקות

צו. פירות וירקות הגדלים בחו"ל אינם צריכים הכשר, אבל כאשר מוגשים חתוכים, יש לוודא שהכלים, הסכין והמשטח, נקיים.

ירקות קפואים

צז. יש לבדוק את רשימת הרכיבים באריזה, לוודא שאין תוספות שונות, תבלינים וכדו'.

יש לקחת בחשבון שבד"כ, במיה, חומוס, לבבות ארטישוק, שעועית, עוברים בישול מסוים לפני האריזה, ונחשבים לבישול נכרי.

ירקות נגועים

צה. יש להיזהר בירקות שעלולים להיות נגועים בחרקים, כמו: אספרגוס, ברוקולי, כרובית, כרוב ניצנים, פטרוזיליה, פטריות, קלחי תירס, תרד.

Asparagus, Broccoli, Parsley, Mushrooms, Brussels sprout, Corn on the cob, Cauliflower, Spinach, Cabbage, Lettuce.

פירות יבשים

צט. פירות יבשים, צריכים השגחה, מחשש מריחה בשמונים שונים, לייבוש, לטעם ומראה.

ישנם כמה סוגים שבהם לא שכיח החשש: אננס מיובש. משמש מיובש. תמרים.

Pineapple, Apricot, Dates.

ניתן גם להשתמש באגוזי מלך, ושקדים קלופים, טבעיים.

Walnuts, Almonds

שמן זית

ק. בגלל ריבוי הזיופים בשמן זית יש לבחור רק בשמן זית כתית מעולה
Extra Virgin Olive Oil

קפה ותה

קא. קפה ותה מכל הסוגים, ללא תוספת טעמים, ניתן להשתמש.

בירה

קב. בירה המיוצר מחומרים הבסיסיים, ללא תוספות טעמים, מותר
בשימוש, לתת, מים, כשות, שמרים.

Malt, Water, Hops, Yeast, Barley malt, Brewers yeast.

